EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 13.10.2025.
SWD(2025) 289 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

Pavaddokuments dokumentam

KOMISIJAS REGULA (ES) .../...,

ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/125/EK nosaka ekodizaina prasības ārējiem barošanas avotiem, bezvadu lādētājiem, bezvadu uzlādes paliktņiem, vispārlietojamu pārnēsājamu bateriju lādētājiem un *USB Type-C* kabeļiem un atceļ Komisijas Regulu (ES) 2019/1782

{C(2025) 6759 final} - {SEC(2025) 264 final} - {SWD(2025) 288 final}

Ietekmes novērtējums par regulu, ar ko nosaka ekodizaina prasības ārējiem barošanas avotiem un atceļ Komisijas Regulu (ES) 2019/1782

A. Rīcības nepieciešamība

Pamatojiet! Kāda ir risināmā problēma?

Katru gadu ES tiek pārdoti vairāk nekā 400 miljoni ārējo barošanas avotu. Tie nodrošina elektroenerģiju tādām elektroniskām un elektriskām galaierīcēm kā klēpjdatori, viedtālruņi, bezvadu maršrutētāji un elektriskās zobu birstes. To energoefektivitāti reglamentē Regula (ES) 2019/1782, ar ko nosaka ekodizaina prasības. Regulā ir ietverta prasība to pārskatīt, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību. Pārskatīšanas klauzulā ir noteiktas vairākas konkrētas prasības, kas jāizpilda jo īpaši attiecībā uz energoefektivitāti pie 10 % slodzes, darbības jomu un aspektiem, kas saistīti ar aprites ekonomiku, jo īpaši sadarbspēju.

Regula ir izvērtēta un atzīta par efektīvu ārējo barošanas avotu enerģijas patēriņa samazināšanā. Tika arī konstatēts, ka tā joprojām ir aktuāla, lai gan mainīgais ar elektroenerģiju darbināmu ražojumu tirgus un jaunās pusvadītāju tehnoloģijas piedāvā neizmantotu potenciālu turpmākiem ieguvumiem enerģētikas, vides un patērētāju jomā.

Atsevišķi, grozot Radioiekārtu direktīvu 2014/53/ES, ES ir spērusi pirmo soli ceļā uz vienotu elektronisko ierīču uzlādes risinājumu. Saskaņā ar grozījumu virknei elektronisko ierīču, jo īpaši viedtālruņiem, klēpjdatoriem un planšetdatoriem, ir nepieciešams vienots savienotāju un uzlādes protokols. Pieņemšanas laikā tika atzīts, ka paralēli ir jāreglamentē ārējie barošanas avoti, ko izmanto, lai darbinātu šīs un līdzīgas ierīces.

Šā pasākuma mērķis ir noteikt optimālās ekodizaina prasības ārējiem barošanas avotiem, lai veicinātu ES energoefektivitātes un vides mērķu sasniegšanu, atbalstītu pilnīgāku aprites ekonomiku un izvairītos no šķēršļiem ārējiem barošanas avotiem vienotajā tirgū. Ekodizaina direktīvas prasības nozīmē, ka energoefektivitātes prasību stingrība būtu jānosaka tādā līmenī, lai sasniegtu viszemākās aprites cikla izmaksas patērētājiem, nodrošinot izmaksu ietaupījumus un vienlaikus veicinot vispārējo ES mērķu sasniegšanu.

Pašlaik aptuveni 2 miljardu ārējo barošanas avotu enerģijas patēriņš ES ir aptuveni 11,6 TWh, kas ir aptuveni 0,5 % no ES elektroenerģijas galapatēriņa. Enerģijas un piesārņotāju emisijas rodas arī ārējo barošanas avotu ražošanas laikā. Tiek lēsts, ka to ražošanas un izmantošanas rezultātā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju apjoms ir aptuveni 2 Mt $CO_{2ekv.}$ gadā.

Ko paredzēts sasniegt ar šo iniciatīvu?

Paredzams, ka iniciatīva nodrošinās efektīvākus ārējos barošanas avotus, kas galaierīču darbināšanai izmantos mazāk elektroenerģijas un tādējādi samazinās patērētāju elektroenerģijas rēķinus. Tā arī samazinās piesārņotāju un siltumnīcefekta gāzu emisiju apjomu no elektroenerģijas ražošanas.

Pateicoties sadarbspējas prasībām, iniciatīva samazinās patērētāju vajadzību iegādāties jaunus ārējos barošanas avotus kopā ar katru ražojumu, kam jāpievada elektroenerģija, kā arī samazinās viņu izdevumus. Samazinoties ārējo barošanas avotu iegādes apjomam, samazināsies vajadzība pēc materiāliem, kā arī enerģijas patēriņš un ražošanas procesā radušos piesārņotāju emisijas.

Kopā šīs energoefektivitātes un sadarbspējas prasības veicina ES enerģētikas, klimata un vides mērķu sasniegšanu.

Paredzams, ka sadarbspējas prasības būtiski palielinās patērētāju ērtības, nodrošinot, ka ārējie barošanas avoti ir atkalizmantojami ar dažādām ierīcēm un ka atteices vai nozaudēšanas gadījumā tos var viegli aizstāt ar citiem šādiem avotiem.

Kāda ir ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība?

Lai nodrošinātu ES pievienoto vērtību, tika pieņemta Ekodizaina direktīva, kas sniedz satvaru ārējo barošanas avotu un citu ar enerģiju saistītu ražojumu veiktspējas regulēšanai. Tā pilnvaro Komisiju reglamentēt šo ražojumu ekoloģiskos raksturlielumus, vienlaikus nodrošinot, ka prasības visā vienotajā tirgū ir vienādas, tādējādi izvairoties no jebkādiem šķēršļiem ražojumu brīvai apritei.

Nosakot ekodizaina prasības ES līmenī, visā ES un visās dalībvalstīs tiek darīti pieejami videi nekaitīgāki un energoefektīvāki ražojumi. Šis tirgus ir daudzkārt lielāks nekā vienas dalībvalsts tirgus, tādējādi radot

daudz lielāku stimulu nozarei ieviest jauninājumus un izstrādāt ražojumus, kas visrentablākajā veidā atbilst prasībām.

Tāpēc ekodizaina prasību noteikšanai ES līmenī ir nepārprotama pievienotā vērtība. Ja netiks noteiktas saskaņotas ES līmeņa prasības, dalībvalstis varētu vēlēties savas nacionālās vides un enerģētikas rīcībpolitikas ietvaros noteikt pašas savas minimālās ražojumiem specifiskās prasības, kas liktu šķēršļus tirdzniecībai. Šādas nacionālās prasības jau ir tikušas pieņemtas attiecībā uz vairākiem ražojumiem, pirms ES līmenī tika noteikti ekodizaina pasākumi.

B. Risinājumi

Kādi ir apsvērtie leģislatīvie un neleģislatīvie politikas risinājumi? Vai kāds no tiem ir vēlamais? Pamatojiet!

Plašs iespējamo pasākumu klāsts ir pētīts dialogā ar ieinteresētajām personām Ekodizaina un energomarķējuma apspriežu forumā un divpusējās sanāksmēs, kā arī saņemot rakstveida piezīmes. Apskatītie pasākumi ietvēra ārējo barošanas avotu energoefektivitāti, sadarbspēju un ilgizturību.

Tika apsvērta brīvprātīga vienošanās, tomēr šim ražojumam ir raksturīgs ļoti liels skaits ražotāju, tāpēc nav ticams, ka šāds nolīgums tiktu noslēgts, aptverot lielu tirgus daļu. Tā kā nozares pārstāvji nav pauduši interesi par šādu nolīgumu, šī iespēja ir tikusi noraidīta.

Pēc sākotnējās analīzes tika noraidīti vairāki citi pasākumi, ieskaitot:

- remontējamības prasības;
- saskaņošana un aktīvās efektivitātes robežvērtības bezvadu uzlādei;
- ES energomarķējums;
- obligāta ārējo barošanas avotu nodalīšana no ražojuma, kam tiek pievadīta elektroenerģija;
- darbības jomas paplašināšana, attiecinot to arī uz ārējiem barošanas avotiem apgaismes iekārtām un elektriskajiem velosipēdiem;
- informācijas par efektivitāti prasības;
- USB prasības ārējiem barošanas avotiem, kas darbina noteiktas ražojumu kategorijas, ieskaitot ražojumus lietošanai mitrās vietās, putekļsūcējus, rotaļlietas un audioierīces.

Tika izvērtēti politikas risinājumi, kuros ietverti dažādi pasākumi, lai pētītu dažādus energoefektivitātes līmeņus un aprites ekonomikas aspektus. Tika izvēlēts vēlamais risinājums, kam bija vislabākie rezultāti saistībā ar tā energoefektivitāti, lai panāktu viszemākās aprites cikla izmaksas patērētājiem, efektivitāti enerģijas patēriņa un emisiju samazināšanā, rentabilitāti un saskaņotību ar citām ES politikas jomām. Vēlamajā risinājumā ir apvienoti šādi pasākumi:

- darbības jomas paplašināšana, iekļaujot bezvadu lādētājus, viena elementa akumulatoru uzlādes ierīces, aktīvos *PoE* inžektorus un autonomus *USB* ārējos barošanas avotus;
- sadarbspējas prasības ārējiem barošanas avotiem ar izejas jaudu, kas mazāka par 240 W, tādām galaierīcēm kā IT un telesakaru iekārtas (piemēram, bezvadu maršrutētāji), plaša patēriņa un biroja elektronika (piemēram, datoru monitori, kabeļtelevīzijas ierīces, spēļu konsoles), viena elementa akumulatoru uzlādes ierīces, bezvadu uzlādes paliktņi;
- informācijas prasības attiecībā uz sadarbspēju, kas ietver vienotā lādētāja ES logotipu;
- minimālā efektivitātes prasība pie 10 % slodzes, ja ārējais barošanas avots darbojas ar jaudu, kas > 10 W;
- stingrākas aktīvās vidējās un bezslodzes energoefektivitātes prasības;
- bezvadu uzlādes paliktņu jaudas izmantojuma ierobežojums gaidstāves režīmā;
- bezvadu lādētāju un viena elementa akumulatoru lādētāju barošanas ķēžu eksternalizācija;
- ilgizturības prasības, jo īpaši atdalāmi izejas kabeļi.

Vēlamais risinājums ļaus panākt, ka vēl aptuveni 35–40 % no ES ārējo barošanas avotu tirgus kļūt sadarbspējīgi papildus aptuveni 50 %, kas, kā paredzams, būs kļuvuši sadarbspējīgi Radioiekārtu direktīvas prasību piemērošanas rezultātā.

Atbalsts konkrētiem risinājumiem
Pārskatīšanas procesā notika plaša apspriešanās ar ieinteresētajām personām un ekspertiem no valsts iestādēm, rūpniecības asociācijām, vides NVO un patērētāju grupām. 2023. gada februārī Ekodizaina un energomarķējuma apspriežu forumā tika iesniegts sākotnējais risinājumu kopums. Otrā apspriežu foruma sanāksme notika 2023. gada novembrī. Sākotnējā analīze, izvērtējums un visi attiecīgie dokumenti tika darīti pieejami dalībniekiem tiešsaistē, kas ietvēra protokolus, prezentācijas un ieinteresēto personu nostājas dokumentus. Notika arī divpusējas sanāksmes ar rūpniecības asociācijām un tehniskajiem ekspertiem. Vides un patērētāju aizsardzības NVO izteikti atbalstīja stingrākas efektivitātes prasības un sadarbspējas un ilgizturības prasību ieviešanu. Dalībvalstu nostāja bija niansētāka – dažas atbalstīja stingrākas efektivitātes prasības, bet citas bija skeptiskas par ilgizturības prasībām. Uzņēmumiem un nozares pārstāvjiem bija tendence būt skeptiskākiem attiecībā uz efektivitātes prasībām pie 10 % slodzes un sadarbspējas un ilgizturības aspektiem. Lielākā daļa atbilžu tika saņemtas saistībā ar sadarbspējas pasākumiem. Jo īpaši dažas dalībvalstis un nozares asociācijas norādīja uz iespējamām drošības problēmām saistībā ar ārējiem barošanas avotiem, kas darbojas mitrā vidē (piemēram, vannas istabās) vai kam nepieciešama īpaša elektrostatiskā izlādes aizsardzība (piemēram, putekļsūcēji). Tika arī paustas bažas par lietojumu apgaismes jomā. Tika lūgts nodrošināt skaidrību par prasībām akumulatoru uzlādes ierīcēm. Tika sniegti argumenti par labu piemērojamības robežvērtībai jaunajām 10 % slodzes prasībām. Vides NVO pieprasīja stingras efektivitātes prasības, arī attiecībā uz bezvadu uzlādi, un papildu ilgizturības prasības kabeļiem.

C. Vēlamā risinājuma ietekme
Kādi ir vēlamā risinājuma ieguvumi un izmaksas (ja tāda nav, galveno risinājumu ieguvumi un izmaksas)?
Galvenie vēlamā risinājuma gaidāmie ieguvumi ir mazāks enerģijas patēriņš gan izmantošanas, gan ražošanas laikā, kas ir saistīts ar to, ka samazinās siltumnīcefekta gāzu un piesārņotāju emisijas. Mazāk materiālu izmantos gan ārējo barošanas avotu ražošanā, pateicoties to plašākai atkārtotai izmantošanai, gan arī kurināmā sadedzināšanai elektroenerģijas ražošanai. Kvantitatīvi paredzams, ka vēlamais risinājums katru gadu līdz pat 2035. gadam ietaupīs aptuveni 3 % no ārējo barošanas avotu aprites cikla enerģijas patēriņa, 9 % no saistītajām SEG emisijām un aptuveni 13 % no saistīto piesārņotāju emisijām salīdzinājumā ar situāciju, kad izmaiņas nebūtu veiktas. Šie ieguvumi līdz 2035. gadam samazinās patērētāju izdevumus par aptuveni 100 miljoniem EUR gadā. Tiek lēsts, ka aprites cikla izmaksu ietaupījums sabiedrībai būs nedaudz lielāks, proti, aptuveni 130 miljoni EUR gadā. Sadarbspējas prasības ievērojami uzlabos patērētāju ērtības, un tiek lēsts, ka, ja tās tiks monetizētas, tās patērētājiem sniegs salīdzināma apmēra papildu ieguvumus.
Vai tiks būtiski ietekmēts dalībvalstu budžets un pārvaldes iestādes?
Nav nekādas papildu ietekmes uz valstu budžetiem vai pārvaldes iestādēm. Paredzētie pasākumi ražotājiem radītu ārkārtīgi ierobežotu papildu administratīvo slogu, kas izriet tikai no prasības izdrukāt konkrētu papildu informāciju. Tiek lēsts, ka šīs papildu izmaksas, kas saistītas ar vienotā lādētāja logotipa integrēšanu ārējo barošanas avotu iekārtas pasē un uz tā iepakojuma, ir mazākas par centu un nepārsniedz 0,001 EUR par pārdoto vienību, t. i., ne vairāk kā 400 tūkstoši EUR gadā par visiem ārējiem barošanas avotiem, kas laisti ES tirgū.

Vai ir paredzama cita būtiska ietekme?

Paredzams, ka šī pārskatīšana sekmēs inovāciju, jo tiks noteiktas minimālās tehniskās prasības, bet konkurence noteiks, kā tās izpildīt. Tā sekmē pašreizējās tirgus tendences virzībā uz augstāku energoefektivitāti. Tālāk norādītās prasības ir jaunas, un paredzams, ka tās tiks ievērotas citos tirgos un jurisdikcijās:

- energoefektivitātes prasības pie 10 % slodzes;
- sadarbspējas prasības, kas nodrošina ārējo barošanas avotu saderību, lai darbinātu plašu iekārtu klāstu;
- ilgizturības prasības, kas palielina ES pārdoto ārējo barošanas avotu vispārējo kvalitāti un paildzina to darbmūžu.

D. Turpmākā rīcība

Kad politika tiks pārskatīta?

Pārskatīšana ir paredzēta 5 gadus pēc pārskatītās regulas pieņemšanas. Šajā laikā tiktu veikta regulas izvērtēšana, pamatojoties uz tirgus datiem un citu informāciju.